

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародна економіка»

**НА ТЕМУ: «СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПОСЕРЕДНИЦЬКОЇ ФІРМИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ПРОДУКЦІЄЮ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТІГОС»)»**

Виконавець:

студентка 44 гр. ФМЕ

Чакір Діана Ігорівна _____

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н, професор кафедри МЕВ

Козак Юрій Георгійович _____

/підпис/

ОДЕСА – 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Сучасний світовий ринок постійно розвивається, тому участь у зовнішньоекономічній діяльності є важливим фактором розвитку підприємства та країни в цілому. У сукупності ринкових процесів сучасного товарного ринку швидкими темпами розвивається торгово-посередницька діяльність, яка є невід'ємною частиною функціонування світового ринку. Діяльність посередницьких структур в сфері торгівлі продукцією сільського господарства є важливим та пріоритетним напрямком, який визначає розвиток АПК країни та потенціал на міжнародному ринку.

Актуальність теми підкреслюється тим, що сфера торгівлі продукцією АПК є важливою для розвитку української економіки. Експорт сільськогосподарської продукції сприяє економічному розвитку та зміцненню позицій на міжнародному ринку. Важливим завданням є провадження ефективної діяльності, яка є основою розвитку на зовнішніх ринках. Тому актуальним питанням є дослідження чинників впливу на ефективність зовнішньоекономічної діяльності посередницьких фірм у галузі торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Питанням сутності та вдосконалення посередницької діяльності в сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією на міжнародному ринку займалися такі фахівці, як Козак Ю.Г., Рокоча В.В., Квач Я.П., Федоронько Н.І., Л.С. Комаров, Т.Е. Магнутова. та інші.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою є дослідження зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Тігос» та розробка рекомендацій щодо її вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети визначені наступні **завдання**:

- визначити економічну сутність посередницької діяльності підприємства у сфері торгівлі продукцією сільського господарства;
- проаналізувати та узагальнити основні чинники впливу на зовнішньоторговельну діяльність посередницьких структур АПК;
- розглянути різні методичні підходи щодо оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств;
- здійснити аналіз зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Тігос» на ринку сільськогосподарської продукції;
- проаналізувати чинники впливу на зовнішньоторговельну діяльність ТОВ «Тігос»;
- запропонувати організаційні заходи щодо вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- запропонувати заходи щодо оптимізації експортної діяльності ТОВ «Тігос».

Об'єктом дослідження є міжнародна посередницька діяльність ТОВ «Тігос» у сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією та процес її вдосконалення.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні рішення щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності підприємства ТОВ «Тігос» на ринку посередницьких послуг у сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи є теоретичні положення економічної науки та праці науковців присвячені проблемам зовнішньоторговельної діяльності підприємств, що здійснюють посередницьку діяльність у сфері торгівлі продукцією сільського виробництва. При написанні роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та синтезу, порівняльного, статистичного та економічного аналізу, SWOT-аналіз. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office – Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи використовувалися монографічна та наукова література, Інтернет - джерела, внутрішня звітність ТОВ «Тігос».

Практичне значення результатів кваліфікаційної роботи полягає у наданні рекомендацій ТОВ «Тігос» щодо удосконалення міжнародної діяльності на ринку сільськогосподарської продукції.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел (44 найменування). Загальний обсяг роботи становить 71 сторінку. Основний зміст викладено на 61 сторінці. Робота містить 9 таблиць, 3 рисунка.

Публікація та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковану статтю: Чакір Д.І., Козак Ю. Г. Чинники впливу на ефективність зовнішньої торгівлі посередницьких фірм продукцією сільського господарства / Чакір Д. І., Козак Ю. Г. // Матеріали студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 12. Одеса: ОНЕУ, 2022. – С. 292-296

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЕРЕДНИЦЬКИХ ФІРМ ПРОДУКЦІЄЮ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»** розглядаються теоретичні аспекти здійснення зовнішньоекономічної діяльності посередницьких фірм в сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією, визначаються чинники впливу на ефективність здійснення даної діяльності, визначено методи оцінювання зовнішньоекономічної діяльності.

У другому розділі **«АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОСЕРЕДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ТІГОС» У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ПРОДУКЦІЄЮ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»** розглянуто зовнішньоекономічну діяльність посередницької фірми «Тігос» на ринку сільськогосподарської продукції, здійснено аналіз впливу чинників, що сприяють та заважають здійсненню міжнародної діяльності фірмою «Тігос» в сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією та проаналізовано показники ефективності зовнішньої торгівлі продукцією сільського господарства ТОВ «Тігос».

У третьому розділі «ШЛЯХИ ПІВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОСЕРЕДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ТІГОС» У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ПРОДУКЦІЄЮ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА» запропоновано організаційні напрями вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Тігос» та оптимізацію експортної діяльності, зокрема шляхом виходу на нові ринки збуту та здешевленням експортних операцій.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна сказати, що на сьогодні зовнішньоекономічна діяльність є необхідним фактором розвитку кожного підприємства та стимулом розвитку національної економіки. Діяльність посередницької ланки трактується як самостійне та ініціативне здійснення операцій експорту/імпорту, в яких посередник є об'єднуючою стороною виробника та споживача. Використання посередників на ринку сільськогосподарської продукції є необхідним та вигідним з огляду на високі витрати транспортування та зберігання продукції. Перевагами є і наявність власної збутової мережі, тісний зв'язок зі споживачами та висока обізнаність на ринку.

Досягнення успіху на міжнародному ринку можливе у разі провадження ефективної діяльності. Основою ефективності посередників на ринку є кваліфікація та ініціативність посередника. Чинники, які впливають на зовнішньоекономічну діяльність посередницької фірми можна ототожнити із чинниками, які впливають на виробників сільськогосподарських культур та іншої сільськогосподарської продукції орієнтованої в основному на експорт. Особливостями здійснення такої діяльності є урахування фактору сезонності, від якого залежать обсяги врожайності. Важливими факторами є наявність власної збутової мережі, яка повинна включати розвинену логістичну систему, склади та елеватори, власний розвантажувально-перевантажувальний комплекс, гнучкість та оперативність на ринку, моніторинг світових ринків збуту сільськогосподарської продукції та дотримання стандартів сільськогосподарської продукції. Проведення ефективної діяльності є запорукою розвитку та завоювання стійких позицій на міжнародному ринку.

Методика оцінки ефективності діяльності підприємства базується на комплексному аналізі таких основних показників: абсолютні та відносні показники, показники структури та ефективності. Універсальним підходом оцінювання зовнішньоекономічної діяльності є визначення ефективності експорту та імпорту. В оцінюванні зовнішньоекономічної діяльності посередницької ланки розглядають і систему, яка включає оцінку збутової діяльності, маркетингу та логістики. Комплексний підхід до оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності дає змогу визначитися з доцільністю ведення даної діяльності.

Проаналізувавши діяльність посередницької фірми «Тігос», можна сказати що фірма є активним гравцем на ринку торгівлі аграрними культурами. Основою зовнішньоекономічної діяльності фірми є експорт аграрних культур (пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник). Здебільшого фірма працює на внутрішньому ринку, а міжнародна діяльність фірми базується на співробітництві з Болгарією, Іраком, Сербією, Швейцарією. Закупівля та перевалка зернових культур становить більше 200 тис. тон на рік.

На прикладі ТОВ «Тігос» можна виділити декілька чинників, які мають вплив на ефективність діяльності. Одним з важливих чинників є нестабільність ринку сільськогосподарської продукції, яке спричинює коливання цін. Саме орієнтуючись на цінову політику, фірма обирає підходящі ринки збуту. Вигідні умови співробітництва є визначальним фактором діяльності на міжнародному ринку для фірми «Тігос». Фактор сезонності суттєво впливає на діяльність структур у сільськогосподарській сфері. Так у 2020 році фірма «Тігос» мала низький рівень прибутку через засуху у південному регіоні. Вже у 2021 році фірма реалізувала продукції на 38 млн. грн. більше ніж у минулому році, оскільки спостерігалися рекордні показники врожаю. Глобальним чинником, який відіграв важливу роль у розвитку зовнішньоторговельної діяльності, стала пандемія. Порушення ланцюгів поставок, обмеження та нові правила на ринку, підвищення вартості міжнародного транспортування – усе це вплинуло на зниження зовнішньоторговельної діяльності.

Проаналізувавши показники ефективності зовнішньої торгівлі фірми «Тігос», можемо сказати, що фірма провадить ефективну зовнішньоторговельну діяльність. Не дивлячись на відсутність експорту у 2021 році, проаналізовані показники ефективності минулих років свідчать про ефективність експортних операцій, що свідчить про потенціал фірми для розвитку на зовнішніх ринках. Показники рентабельності мають загалом позитивну динаміку – загальна рентабельність фірми зросла з 1,78% до 2,65% за останні роки. Аналізуючи прибуток фірми, бачимо стрімке зростання у 2021 році порівняно з минулим – на 9 774,9 тис. грн.. Взагалі, якщо не брати в розрахунок 2021 рік, обсяги експорту та реалізації на внутрішньому ринку продукції приблизно рівномірні, що свідчить про орієнтацію фірми як на внутрішній, так і зовнішній ринки. Загалом, ТОВ «Тігос» демонструє здійснення ефективної діяльності, що відкриває багато можливостей для росту та розвитку.

Вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності є важливим напрямом діяльності фірми. Важливу роль відіграє впровадження організаційних заходів, які для фірми передбачають запровадження якіснішого контролю за зовнішньоекономічною діяльністю шляхом створення відділу ЗЕД. Розробка ефективної стратегії, застосування інструментів маркетингу, використання інформаційних систем та ресурсів, прискорення документообігу – це напрями, які відіграють важливу роль у вдосконаленні діяльності фірми та надають можливості підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Для фірми «Тігос» оптимізація експортної діяльності є пріоритетним напрямком для подальшого розвитку та виходу на нові ринки збуту. Основними напрямами збільшення експортного потенціалу для фірми «Тігос» є:

- збільшення експорту за рахунок виходу на нові ринки збуту та розширення асортименту;
- підвищення врожайності та якості продукції шляхом впровадження новітніх технологій, правильний вибір сортів та перехід на органічний спосіб виробництва;
- здешевлення експортних операцій шляхом оптимізації періоду продажу продукції, покращення умов зберігання та покращення логістичної системи.

Впровадження вище запропонованих заходів безперечно сприятиме покращенню зовнішньоекономічної діяльності фірми на ринку сільськогосподарської продукції.

АНОТАЦІЯ

Чакір Д.І., «Стан та перспективи підвищення ефективності посередницької фірми у зовнішній торгівлі продукцією сільського господарства (на прикладі ТОВ «Тігос»)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2022 р.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є міжнародна посередницька діяльність ТОВ «Тігос» у сфері торгівлі сільськогосподарською продукцією та процес її вдосконалення.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти здійснення посередницької діяльності у сфері торгівлі продукцією сільського господарства на зарубіжних ринках, визначається вплив чинників на ефективність зовнішньоекономічної діяльності посередницьких фірм та методи її оцінки.

Проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «Тігос», здійснено факторний аналіз впливу чинників, що сприяють та заважають здійсненню експортної діяльності. Розглянуто експортний потенціал фірми для подальшого розвитку.

Запропоновано напрями вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, розроблено організаційні заходи та заходи щодо оптимізації експортної діяльності, зокрема шляхом здешевлення експортних операцій.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, посередницька фірма, експорт, сільськогосподарська продукція, зовнішні ринки, ефективність, «Тігос».

ANNOTATION

Chakir D.I., «State and prospects of improving the efficiency of the intermediary firm in foreign trade in agricultural products (by the example of LLC «Tigos»)».

Thesis for bachelor's degree in specialty 292 «International economic relations» under the program «International economic relations ». - Odessa National Economic University. - Odessa, 2022.

Thesis consists of three chapters. The object of the study is the international intermediary activity of LLC «Tigos» in the field of trade in agricultural products and the process of its improvement.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of intermediary activities in the field of trade in agricultural products in foreign markets, determines the impact of factors on the effectiveness of foreign economic activity of intermediary firms and methods of its estimations.

The foreign economic activity of LLC «Tigos» is analyzed, the factor analysis of the influence of the factors promoting and interfering with realization of export activity is carried out. The export potential of the company for further development is considered.

Thesis offers direction of foreign economic activity improvement, suggest organizational measures and measures on optimization of export, in particular by reduction of reduction of export operations are developed.

Keywords: foreign economic activity, intermediary firm, export, agricultural products, foreign markets, efficiency, «Tigos», export potential.